

Νεότερα προϊόντα χορήγησης νικοτίνης: “Περπατῶ εἰς τὸ δάσος ὅταν ὁ λύκος δὲν εἶναι ἐδῶ...”

Γεώργιος Σ. Γκουμᾶς

Ἀν. Διευθυντὴς Καρδιολογικῆς Κλινικῆς, Εὐρωκλινική Ἀθηνῶν

Αν δεῖ κάποιος ἓνα ιστολογικὸ παρασκευάσμα ἀπὸ πνεύμονα καπνιστῆ, θὰ παρατηρήσει μὲ εὐκολία τὶς μαῦρες ἐναποθέσεις ἄνθρακα ποὺ χαρακτηρίζουν τὸ κεντρολοβιδῶδες ἐμφύσημα, ἀσθένεια ποὺ συσχετίζεται ἄμεσα μὲ τὸ κάπνισμα. Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τοῦ 2014 ἀπὸ τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς, ἀπὸ τοὺς 480.000 θανάτους, ἀνὰ ἔτος λόγω τοῦ καπνίσματος, οἱ 138.000 ὀφείλονται στὸν καρκίνο τοῦ πνεύμονα, οἱ 133.000 στὴ στεφανιαία νόσο καὶ οἱ 100.000 στὴν χρόνια ἀποφρακτικὴ πνευμονοπάθεια. Τὸ κάπνισμα ἀποτελεῖ, σὲ παγκόσμιο ἐπίπεδο, τὸν κύριο, δυνάμενο νὰ προληφθεῖ, παράγοντα κινδύνου ποὺ ὀδηγεῖ στὸ θάνατο. Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα ἀπὸ τὸν Παγκόσμιο Ὄργανισμὸ Ὑγείας (WHO), κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 20^{ου} αἰῶνα, 100 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι ἔχασαν τὴ ζωὴ τους λόγω τῆς χρήσης καπνοῦ. Ἄν τὰ ποσοστὰ καπνίσματος, ποὺ ἰσχύουν τώρα, δὲν μειωθοῦν, ἐκτιμᾶται ὅτι μέχρι τὸ 2030 θὰ ἔχουμε 8 ἑκατομμύρια θανάτους ἑτησίως καὶ συνολικὰ μέσα στὸν 21^ο αἰῶνα ἓνα δισεκατομμύριο ἄνθρωποι θὰ χάσουν τὴ ζωὴ τους ἐξαιτίας τοῦ καπνίσματος. Οἱ βλαπτικὲς ἐπιδράσεις τοῦ καπνοῦ ὀφείλονται στὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὴν καύση του παράγονται περισσότερες ἀπὸ 7.000 χημικὲς οὐσίες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἑκατοντάδες εἶναι τοξικὲς καὶ τουλάχιστον 70 εἶναι γνωστὰ καρκινογόνα: ἓνα τέτοιο παράδειγμα εἶναι οἱ σχετιζόμενες μὲ τὸν καπνὸ νιτροζαμίνες (TSNAs), τῶν ὁποίων ἡ ἐπαναλαμβανόμενη εἰσπνοὴ καὶ εἴσοδος στὸ σῶμα ὀδηγεῖ, μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν, σὲ θανατηφόρες

ἀσθένειες. Εἶναι δὲ ξεκάθαρο, ὅτι κανένας τρόπος καπνίσματος δὲν εἶναι ἀσφαλῆς, εἴτε μιλάμε γιὰ τσιγάρα εἴτε γιὰ πούρα καὶ πίπες. Ἀπὸ ὅλα τὰ παραπάνω γίνεται εὐκόλα κατανοητὸ ὅτι, παρὰ τὶς προσπάθειες ποὺ ἔχουν γίνει τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ μάλιστα μὲ πολὺ ἐνθαρρυντικὰ ἀποτελέσματα, τὸ κάπνισμα θὰ παραμείνει στὸ μέλλον ἓνα ιδιαίτερα σημαντικὸ πρόβλημα γιὰ τὴ Δημόσια Ὑγεία.

Ποιά ὅμως εἶναι ἡ θέση τῶν Ἰατρικῶν Ἐταιρειῶν καὶ ποιά ἡ θέση τῆς Βιομηχανίας τοῦ Καπνοῦ στὸ πρόβλημα αὐτό; Διαχρονικά, ὁ ρόλος τῶν ἱατρικῶν ἐταιρειῶν ἦταν καὶ εἶναι ἡ προαγωγή τῆς Δημόσιας Ὑγείας καὶ ἡ σωστὴ ἐνημέρωση τοῦ κοινοῦ γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ τὴν ἀπειλοῦν. Ἔτσι, ἀποτελεῖ σαφὴ ὑποχρέωσή τους ἡ ἐνημέρωση τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων γιὰ τὶς ὀλέθριες ἐπιδράσεις τοῦ καπνίσματος στὴν ὑγεία, ἡ συνεργασία μὲ τὴν Πολιτεία γιὰ τὴ λήψη μέτρων ποὺ θὰ ἀποσκοποῦν στὴ μείωση τῆς ἐκθεσης στὸ παθητικὸ κάπνισμα καὶ ἡ ἐκπαίδευση τῶν ἱατρῶν μελῶν τους, προκειμένου νὰ μποροῦν νὰ βοηθήσουν τοὺς καπνιστὲς ἀσθενεῖς τους νὰ διακόψουν τὸ κάπνισμα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, οἱ ἐταιρεῖες τῆς βιομηχανίας καπνοῦ, ὅπως καὶ ὅλες ἄλλωστε οἱ ἀντίστοιχες ἐταιρεῖες, ἔχουν ὡς σκοπὸ τους τὸ οἰκονομικὸ κέρδος. Βέβαια, ἡ ἰδιαιτερότητα τῶν ἐταιρειῶν αὐτῶν εἶναι ὅτι ὁ δρόμος γιὰ τὰ αὐξημένα κέρδη περνᾶει μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπορία νόμιμων ναρκωτικῶν οὐσιῶν, ποὺ προκαλοῦν ἀποδεδειγμένα πλῆθος θανατηφόρων νοσημάτων. Καὶ

τὰ πράγματα ἀρχίζουν νὰ μπλέκονται ἀρκετά, ὅταν γνωρίζουμε πολὺ καλὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ βιομηχανία τοῦ καπνοῦ χρησιμοποίησε καὶ συνεχίζει νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν ἰατρικὴ κοινότητα γιὰ νὰ θολώσει ὅσο μπορεῖ τὸ τοπίο σχετικὰ μὲ τὶς βλαβερὲς συνέπειες τοῦ καπνίσματος: τὰ πρῶτα χρόνια μὲ διαφημίσεις, ὅπου οἱ ἰατροὶ δὴλωναν προτίμηση σὲ συγκεκριμένες μάρκες τσιγάρων, ἐνῶ ὅταν αὐτὸ ξέφυγε πιά φανερὰ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἰατρικῆς δεοντολογίας καὶ νομιμότητας, μὲ κατευθυνόμενες μελέτες, ἀνακοινώσεις σὲ συνέδρια καὶ δημοσιεύσεις σὲ ἰατρικὰ περιοδικά. Ὅλα τὰ παραπάνω εἶναι λίγο ἢ πολὺ γνωστά, ὅμως ἀποκτοῦν μία νέα διάσταση στὸ καινούργιο τοπίο ποὺ διαμορφώνεται τὰ τελευταῖα χρόνια: δεδομένων τῶν θετικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν μέτρων γιὰ τὴ μείωση τοῦ καπνίσματος στοὺς δημόσιους χώρους καὶ τὴ συνεχῆ μείωση τῶν ποσοστῶν τῶν καπνιστῶν, ποὺ στὶς ΗΠΑ τὸ 2015 εἶχε ἤδη μειωθεῖ στὸ 15%, οἱ καπνοβιομηχανίες ἀναζητοῦν τρόπους νὰ διατηρήσουν ἀλώβητα τὰ τεράστια κέρδη τους. Ἔτσι, δημιουργοῦν νέα προϊόντα χορήγησης νικοτίνης, ποὺ πλασάρονται μὲ ὄπλο τὴ δυνητικὰ μεγαλύτερη ἀσφάλειά τους, καὶ αὐτὰ εἶναι τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο καὶ τὸ θερμαινόμενο τσιγάρο.

Τὰ νεότερα αὐτὰ προϊόντα νικοτίνης γίνονται ὄλο καὶ περισσότερο δημοφιλῆ στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Στοιχεῖα τοῦ 2014, ποὺ δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὸ NCHS (National Center for Health Statistics), ἀναφέρουν ὅτι κάποια στιγμή στὴ ζωὴ τους, τὸ 12,6% τῶν ἐνηλίκων δοκίμασε τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο. Οἱ ἐνεργοὶ καὶ πρῶην καπνιστὲς εἶναι αὐτοὶ ποὺ εἶναι πιθανότερο νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν, ἀφοῦ σχεδὸν τὸ 50% τῶν ἐνεργῶν καπνιστῶν καὶ τὸ 55% τῶν πρῶην καπνιστῶν, ποὺ τὸ ἔχουν διακόψει πρόσφατα, ἔχουν χρησιμοποιήσει τουλάχιστον μίαν φορὰ τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο. Ἐπιπλέον, τὸ 16% καὶ 22%, ἀντίστοιχα, τῶν παραπάνω, τὸ χρησιμοποιοῦν σταθερὰ. Οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς ἑκατοντάδες καρκινογόνες ἢ τοξικὲς οὐσίες, ποὺ παράγονται κατὰ τὴν καύση τοῦ καπνοῦ, εἴτε δὲν ὑπάρχουν εἴτε ὑπάρχουν σὲ ἀρκετὰ μικρότερες συγκεντρώσεις στὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο καί, ἐνδεχομένως, αὐτὸ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ πιὸ ἀσφαλές. Ὅμως, τὸν τελευταῖο καιρὸ προκύπτουν ἀποτελέσματα μελετῶν, ποὺ μιλοῦν γιὰ ἓνα καινούργιο τύπο

φορμαλδεΐδης, ἀλλὰ καὶ ἄλλες καρβονυλικὲς ἐνώσεις, ποὺ παράγονται καὶ εἰσπνέονται κατὰ τὴ χρήση τοῦ ἠλεκτρονικοῦ τσιγάρου καὶ εἶναι 5-15 φορὲς περισσότερο καρκινογόνες ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες τοῦ συμβατικοῦ τσιγάρου. Ἔτσι, ἡ ἀσφάλειά του θὰ πρέπει νὰ ἀποδειχθεῖ σὲ μελλοντικὲς μακροχρόνιες μελέτες. Παράλληλα, ἡ Phillip Morris ἔχει ἀναπτύξει τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ ἓνα καινούργιο προϊόν, ποὺ διαφημιζέται ὡς μία συσκευὴ, ποὺ, ἀντὶ νὰ προκαλεῖ καύση, προκαλεῖ θέρμανση τοῦ καπνοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν παραγωγή λιγότερων βλαβερῶν οὐσιῶν καὶ ἡ συσκευὴ αὐτὴ ὀνομάζεται IQOS. Τὸ προϊόν αὐτὸ εἶναι διαθέσιμο σὲ 40 χώρες ἤδη καὶ τὰ ποσοστὰ χρήσης του ἀπὸ πρῶην καὶ νῦν καπνιστὲς ἐπίσης ἐμφανίζουν σταθερὰ ἀνοδικὴ τάση. Στὴν πραγματικότητα, καὶ στὴν περίπτωση τοῦ IQOS, ὅπως καὶ στὸ συμβατικὸ τσιγάρο, τὸ τσιγάρο ποὺ εἰσάγεται στὴ συγκεκριμένη ἠλεκτρονικὴ συσκευὴ ὑφίσταται καύση. Ἡ διαφορὰ εἶναι ὅτι στὴν περίπτωση τοῦ συμβατικοῦ τσιγάρου ἡ καύση γίνεται περίπου στοὺς 800 βαθμοὺς Κελσίου, ἐνῶ στὴν περίπτωση τοῦ IQOS γίνεται ἀρκετὰ πιὸ χαμηλὰ στοὺς 300 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ ὅτι στὴν πραγματικότητα μιλάμε γιὰ καύση σὲ χαμηλότερη θερμοκρασία ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὰ εὐρήματα πειραματικῶν μελετῶν, ποὺ ἔχουν δείξει ὅτι κατὰ τὴ διαδικασία χρήσης τοῦ IQOS παράγεται μονοξειδίου τοῦ ἀνθρακα: ἡ παραγωγή του προϋποθέτει τὴν ὑπαρξὴ καύσεως καὶ ὄχι ἀπλῆς θέρμανσης.

Πῶς, ὅμως, ἀντιμετωπίζουν οἱ ἰατρικὲς ἐταιρεῖες αὐτὰ τὰ καινούργια προϊόντα; Στὴν Ἀγγλία, ἤδη ἀπὸ τὸ 2015, ὁ ὀργανισμὸς Public Health England χρησιμοποίησε ἓνα ἀμφιλεγόμενο στατιστικὸ στοιχεῖο, ἀναφέροντας ὅτι τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο εἶναι 95% λιγότερο βλαβερὸ ἀπὸ τὸ συμβατικὸ τσιγάρο, ἐνῶ τὸ 2016 τὸ Royal College of Physicians ἀνέφερε χαρακτηριστικὰ ὅτι «τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο εἶναι πιθανὰ εὐεργετικὸ γιὰ τὴ Δημόσια Ὑγεία, μποροῦμε λοιπὸν νὰ καθυστερήσουμε καὶ νὰ βεβαιώσουμε τοὺς καπνιστὲς, ὅτι τὸ ἠλεκτρονικὸ τσιγάρο εἶναι πιὸ ἀσφαλές ἀπὸ τὸ συμβατικὸ». Ἢδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 2017 ὁ FDA ἔχει ἐκδηλώσει τὴν πρόθεσή του, πρῶτον νὰ προτείνει κανόνες μὲ στόχο τὴ μείωση τῆς ἐξάρτησης ἀπὸ τὸ κάπνισμα, μὲσφ μείωσης τῶν περιεχομένων στὰ τσιγάρα ἐπιπέδων νικοτίνης, καὶ δεύτε-

ρον να είναι πιο δεκτικός στα δυνητικά λιγότερο βλαπτικά νεότερα προϊόντα πρόσληψης νικοτίνης. Καί ασφαλώς κανένας δέν μπορεί να καταλογίσει με «έλαφριά καρδιά» σέ οργανισμούς και ιατρικές εταιρείες, ὅπως οί παραπάνω, σκο-

πιμότητες και συμμετοχή σέ ὑποπτα διαπλεκόμενα συμφέροντα, ὅμως καλά θά ἦταν νά κρατάμε τὰ μάτια μας ἀνοιχτά και νά εἴμαστε προσεχτικοί γιά τὰ μηνύματα πού μεταφέρουμε στούς συναδέλφους, στούς ἀσθενεῖς μας και στά παιδιά μας.

Πασχαλιές στόν 'Hλιο

Claude Monet